

นิทานพื้นบ้าน

พญาศรีธรรมโศกกับเจ้าแตงโม

วิมล คำศรี

ครึ่งหนึ่งนานมาแล้วมีเรื่องเล่าว่า **พญาศรีธรรมมาโคกราธาธิบดี** แห่งศรีธรรมราชมหานคร ได้ทรงมีพระราชธิดาพระองค์หนึ่ง มีพระสิริโฉมงดงามยิ่งนัก แต่ว่าพระราชธิดาพระองค์นี้ได้ประชวรพระโรคเรื้อรังมาหลายเพลมาแล้ว แม้ว่าจะได้รับการรักษาเยียวยาสักเพียงใดจนสุดความสามารถของบรรดาแพทย์หมอของเมืองนี้แล้วก็ตามพระอาการของพระนางก็ได้ได้กระเดื่องขึ้นแต่อย่างใด มีแต่ทรงกับทรุดโทรมลงๆ เท่านั้น ทำให้พญาศรีธรรมมาโคกผู้เป็นพระราชบิดาทรงพระวิตกกังวลเป็นยิ่งนัก

อยู่มาวันหนึ่ง พระราชธิดาทรงอยากใคร่จะเสวยแตงจินขึ้นมาเป็นกำลัง จนพญาศรีธรรมมาโคกต้องทรงใช้ข้าราชการบริหารไปหาแตงจินมาให้ แต่ก็หาไม่ได้เพราะไม่มีโชกดูกาลของมัน ข้าราชการบริหารต่างก็ออกเที่ยวสืบหาไปจนทั่วทั้งราชอาณาจักร ราชอาณาจักร ก็ไม่ได้แตงจินมาตามพระราชประสงค์ พญาศรีธรรมมาโคกจึงทรงเวทนาสงสารพระราชธิดาของพระองค์เป็นยิ่งนักพระองค์จึงได้ทรงกะเกณฑ์ให้ผู้คนออกไปหาแตงจินจนถึงเมืองเหนือแห่งหนึ่ง จึงได้พบเข้าแตงจินต้นหนึ่งที่มีผลติดต้นอยู่เพียงผลเดียว ณ บ้านของตายายคู่หนึ่งที่อยู่ในเมืองนั้น อันว่าแตงจินดังกล่าว ที่เรียกขานกันในศรีธรรมราชมหานครนี้ แต่ที่เมืองเหนือแห่งนี้ชากลับเรียกขานกันว่า แตงโม

เมื่อเสนาข้าราชการบริหารได้แตงจินหรือแตงโมผลนั้นแล้ว ก็ได้นำมาถวายแด่พระราชธิดาทันที ฝ่ายพระราชธิดาแห่งศรีธรรมราชนคร เมื่อได้ทรงเห็นแตงจินผลนั้นเข้าก็ให้ทรงรู้สึกโสมนัสดีเป็นอย่างยิ่ง และต่อมาเมื่อได้เสวยก็ทำให้ทรงพอพระราชหฤทัย ในรสชาติอันหวานหอมของผลแตงจินผลนั้นเป็นยิ่งนัก ความใช้ที่โดยทรงเป็นอยู่ก็ได้บรรเทาเบาบางลง จนในที่สุดก็ได้หายประชวร แต่ทว่าพระนางกลับทรงคร่ำครวญ

อย่างไม่ทราบสาเหตุในเวลาต่อมา ความได้ทราบไปถึงพระกรรณของพญาศรีธรรมมาโคกราชผู้เป็นพระราชบิดา ทำให้พระองค์ทรงพระพิโรธมากถึงกับได้เสด็จมาสอบสวนด้วยพระองค์เอง โดยการทรงถามพระราชธิดาขึ้นว่าทรงคร่ำครวญกับผู้ใดซึ่งพระราชธิดาของพระองค์ก็ไม่สามารถที่จะตอบได้ว่าใครคือบิดาของบุตรในครรภ์ของพระนาง ทั้งนี้ก็เพราะว่าพระนางมีเคยมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายใดมาก่อน จึงทำให้พญาศรีธรรมมาโคกทรงคับแค้นพระราชหฤทัยยิ่งขึ้น จนถึงกับได้ทรงลงโทษให้เนรเทศโดยลอบแพพระราชธิดาของพระองค์ไปเสียจากศรีธรรมราชมหานครตั้งแต่นั้น

แต่ด้วยเดชบารมีของบุตรในครรภ์ของพระนาง ทำให้แพลลอบไปติดอยู่ที่บ้านของตายายเจ้าของแตงโม ณ เมืองเหนือแห่งนั้นซ้ำอีก จึงเป็นอันว่าพระราชธิดาได้อาศัยอยู่กับตายายคู่นั้น จนกระทั่งประสูติพระโอรส ตกกับยายได้ถวายพระนาม แต่พระกุมารว่า "เจ้าแตงโม" ตามสาเหตุที่ทำให้เกิดพระกุมารขึ้นนั่นเอง

เมื่อพระกุมารทรงพระเจริญวัยขึ้นจนทรงรับสั่งได้แล้ว ก็ได้ตรัสถามตายายว่าพระมารดาของตนนั้นเป็นลูกเต้าของตายายใช่หรือไม่ และพระองค์ก็เป็น

หลานของตายายด้วยใช่ไหม ตากับยายจึงบอกความจริงต่อพระกุมารว่า ตนทั้งสองหาใช่ตายายที่แท้จริงของพระกุมารไม่ พระเจ้ดาที่แท้จริงของพระกุมารนั่นก็คือ พญาศรีธรรมโศกราชกษัตริย์แห่งศรีธรรมราชมหานครทางใต้โน้น แล้วตายายก็ได้เล่าความเป็นมาต่างๆ ให้เจ้าแดงโมฟัง โดยตลอดพระโอรสเจ้าแดงโมจึงได้ทรงถามตายายว่า ถ้าจะเดินทางไปหาพระอัยกาของพระองค์นั้นจะไปทางใดกัน ตายายจึงบอกให้พระกุมารเอาเมล็ดข้าพ้ามาอธิษฐานว่า "ให้งอกแล้วล้าเลือนำทางไปจนถึงเมืองพระอัยกา" พระกุมารก็ทรงทำตามคำแนะนำนั้น แล้วก็ได้ทรงปลูกเมล็ดข้าพ้าที่นั่นลง เมล็ดข้าพ้าก็ได้ล้าเลือนไปจนถึงเมืองศรีธรรมราชมหานคร พระกุมารจึงได้เสด็จไปตามเมล็ดข้าพ้าที่นั่น จนได้พบกับพระอัยกาของพระองค์

เมื่อตากับหลานได้พบกันแล้วต่างก็ชื่นชมต่อกัน พญาศรีธรรมโศกราชนั้นทรงโสมนัสยินดีเป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงชักชวนพระราชนัดดาให้อยู่ด้วยกับพระองค์ โดยทั้งสองพระองค์ได้ทรงชื่นชมกันอยู่หลายเวลา

ต่อมาพระโอรสเจ้าแดงโม ก็ได้ทรงรำลึกถึงพระมารดาและตายายขึ้นมา ก็ได้ทรงกราบบังคมทูลพระอัยกา เพื่อขอพระบรมราชานุญาตที่จะรับเอาพระมารดาและตายายมาอยู่ด้วยกันที่ศรีธรรมราชมหานคร แต่พญาศรีธรรมโศกราชยังทรงพระพิโรธพระราชธิดาของพระองค์อยู่อย่างไม่เหือดหาย จึงได้ทรงรับสั่งขึ้นกับพระราชนัดดาว่าอย่าไปรับคนชั่วช้าพรรคี่นั้นมาอยู่ด้วยให้เป็นเสนียดจัญไรเลย พระโอรสเจ้าแดงโมเมื่อได้ทรงฟังดังนั้น ก็ให้ทรงรู้สึกเสียพระทัยและน้อยพระทัยยิ่งนัก ที่พระอัยกาทรงรังเกียจพระมารดาของพระองค์ถึงเช่นนั้น จึงได้ทรงรับสั่งตอบขึ้นด้วยความน้อยพระทัยว่า พระองค์ก็ไม่ขออยู่ในเมืองนี้ให้เป็นเสนียดจัญไรต่อพระอัยกาด้วยเช่นกัน แล้วจึงได้เสด็จกลับไปอยู่ยังเมืองเหนือแห่งนั้นกับ

ผู้เล่า นายจาย หนูดำ

พระมารดาและตายายดั้งเดิม โดยไม่ได้กลับมาศรีธรรมราชมหานครเมืองของพระอัยกาอีกเลย และด้วยขัตติยมานะจึงทำให้พระโอรสเจ้าแดงโมได้ตั้งตนขึ้นเป็นกษัตริย์ของเมืองที่อาศัยอยู่นั้นได้ในเวลาต่อมา

การศึกษาวิเคราะห์

๑. ประเภทของนิทาน

อาจารย์วิเชียร ณ นคร* ผู้ศึกษาวิจัยนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช จัดนิทานเรื่องนี้เป็น **"นิทานปรัมปรา"**

ตามหลักวิชาคติชนวิทยา นิทานปรัมปราหมายถึง นิทานรุ่นเก่าแก่ที่แสดงพฤติกรรมของตัวละคร ว่าเกี่ยวข้องกับผูกพันอยู่กับอำนาจเหนือธรรมชาติ สะท้อนความเชื่อถือในสิ่งลึกลับโบราณ เช่น เชื่อเรื่องเทพ เรื่องอมมนุษย์ เรื่องไสยศาสตร์ และเรื่องสัตว์ใหญ่ เป็นต้น โครงเรื่องอาจประกอบด้วยหลายสารัตถะ เนื้อเรื่องแม้จะบ่งบอกแหล่งกำเนิดและฉาก แต่ก็ไม่สามารถบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า ณ ที่ใดและอยู่ในช่วงเวลาใด

นิทานปรัมปราบางเรื่องสะท้อนความคิดเห็นความเชื่อ และทัศนคติของกลุ่มชนในอดีตได้จึงสามารถใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์สภาพสังคมในอดีตได้บ้าง แต่เนื่องจากความชัดเจนของเนื้อหา ตัวละคร และฉาก ยังมีไม่เพียงพอที่จะชี้ชัดลงได้เหมือนนิทานตำนาน จึงใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์สังคมได้ไม่ชัดเจนนัก^๑

* วิเชียร ณ นคร การศึกษานิทานพื้นบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช หน้าที่๓๖-๓๘

^๑ ดู หน้า ๔๑.

๒. คุณค่าของนิทานเรื่องนี้

นิทานเรื่องพญาศรีธรรมโศกกับเจ้าแตงโม นอกจากนั้นจะให้คุณค่าด้านความบันเทิงและเป็นแหล่งรวมจินตนาการแล้วยังให้คุณค่าทางสังคมอีกด้วย กล่าวคือ เป็นสื่อการจัดระเบียบสังคม เป็นกฎเกณฑ์แบบพฤติกรรม หรือคตินิยมที่สังคมวางไว้เพื่อกำหนดแนวทางสำหรับบุคคลยึดถือปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ที่เรียกว่า "ปทัสถาน" หรือ "บรรทัดฐาน"

จุดเด่นของคุณค่าทางด้านนี้คือ สะท้อนจารีตเรื่องการลงโทษในสมัยโบราณด้วยวิธีการลอยแพ ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นเสนียดจัญไรแก่บ้านเมือง กรณีตัวอย่างเรื่องนี้พญาศรีธรรมโศกราชทรงทราบว่าพระราชบิดาทรงครรภ์โดยที่ไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ใดเป็นสวามีจึงทรงลงโทษด้วยการเนรเทศออกจากเมืองให้ลอยแพไปในทะเลตามยถากรรม

นอกจากนี้ยังแสดงถึงค่านิยมและลักษณะความเป็นมนุษย์ที่เปี่ยมด้วยเมตตา ตัวอย่าง จากเรื่องนี้ ตายายคู่หนึ่งมีความเมตตา เลี้ยงดูรักษาเด็กชายคนหนึ่งชื่อ "แตงโม" ที่ถูกพญาศรีธรรมโศกผู้เป็นตาเนรเทศ ขณะที่ติดท้องแม่โดยลอยแพจนกระทั่งเด็กน้อยเติบโตขึ้น และมีมานะพยายามจนกระทั่งได้เป็นกษัตริย์^๑

๓. สัมพันธภาพระหว่างนิทานกับชุมชนและสังคมนครศรีธรรมราช

นิทานปรัมปราเรื่องพญาศรีธรรมโศกกับเจ้าแตงโม มีความสัมพันธ์อยู่กับชุมชนและสังคมนครศรีธรรมราชหลายลักษณะทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและปทัสถานของสังคมนครศรีธรรมราช กล่าวคือ

^๑ วิเชียร ณ นคร การศึกษานิทานพื้นบ้านในนครศรีธรรมราช หน้า

๙๒.

^๒ ๑ หน้า ๑๐๕

องค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงสร้างขึ้น ณ บริเวณหาดทรายแก้ว

๓.๑ พญาศรีธรรมโศกกับประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช

พญาศรีธรรมโศกในนิทานปรัมปราเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อได้สืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราช ปรากฏดังนี้

"... ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ซึ่งมีกษัตริย์นครศรีธรรมราชพระองค์แรก ในราชวงศ์ปทุมวงศ์หรือปทุมวงศ์ ทรงปกครองนครศรีธรรมราชซึ่งในเวลานั้นยังมีชื่อว่า ตามพริลค์ ในราว พ.ศ. ๑๖๑๐ เป็นต้นมา... เมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราชได้ปกครองตามพริลค์แล้ว ครั้นถึง พ.ศ. ๑๖๒๐ ได้ทรงย้ายเมืองตามพริลค์จากที่บริเวณที่ตั้งเดิมไปตั้งบริเวณเมืองพระเวียง (คือ ตำบลศกคามิชัย ตรงจุดที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน) พร้อมกับสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ขึ้นบนหาดทรายแก้ว (ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ระบุว่าปี พ.ศ. ๑๐๙๘)..."

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชได้ทรงสร้างเมืองใหม่ขึ้นอย่างมั่นคงมีกำแพงป้อมปราการโดยรอบทั้งชั้นนอกและชั้นใน พร้อมกันนั้นก็ได้ประทานนามเมืองใหม่นี้ตามพระนามราชอิสริยยศของพระองค์ว่า "ศรีธรรมราช" แทนนาม "ตามพริ้งค์" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

พระเจ้าศรีธรรมโศกราช จึงนับเป็นปฐมกษัตริย์ของนครศรีธรรมราช ในฐานะผู้สร้างเมืองให้เป็นอาณาจักรสำคัญในภูมิภาคแหลมอินโดจีนในเวลาต่อมา... พระนามอิสริยยศก็คือว่า "พระเจ้าศรีธรรมโศกราช" ได้ใช้กับกษัตริย์เมืองนครศรีธรรมราชจนกระทั่งถึงพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๖ ประมาณปี พ.ศ. ๑๘๑๓ - ๑๘๑๕ รวมเวลาที่กษัตริย์ปัทมวงศ์ "ศรีธรรมโศกราช" ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชประมาณ ๒๐๐ ปี

ช่วงเวลาที่กษัตริย์ปัทมวงศ์ "ศรีธรรมโศกราช" ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชนั้น ยังผลให้เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่มีเมืองขึ้นรอบนครศรีธรรมราชถึง ๑๒ เมือง เรียกว่าเมือง "สิบสองนักษัตร" เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมในดินแดนแหลมทองเลยทีเดียว

*วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ นครศรีธรรมราชของเรา หน้า ๔๓.

ตราสิบสองนักษัตร สัญลักษณ์แห่งศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมในดินแดนแหลมทองของเมืองนครศรีธรรมราช

เจดีย์ต่างๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

นอกเหนือจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวแล้วชื่อ "ศรีธรรมราชโศกราช" ในฐานะผู้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนและสังคมเมืองนครศรีธรรมราช ยังปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช อีกหลายเรื่องดังตัวอย่างวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์เมืองนครศรีธรรมราช ต่อไปนี้

วรรณกรรมมุขปาฐะ

พระศรีธรรมโศกราชสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ตัวอย่างเช่น

เมืองคอนแหอ แต่ก่อนเขาเล่าลือมา
พระศรีธรรมโศกราชมีวาสนา ก่อสร้างพระธาตุยอดทองคำ
มีมหาชนมาบูชา ผู้คนมานับถืออุปถัมภ์
ก่อสร้างพระธาตุยอดทองคำ เข้าค่าคนมาไหว

(เพลงร้องเรือเมืองนครศรีธรรมราช)

ความเจริญรุ่งเรืองของเมืองนครศรีธรรมราช
ตัวอย่างเช่น

เมืองคอนแหอ มีพระนอนแจ่มหน้า
มีโพธิ์ลังกา มีพระอุ้มท้อง
มียักษ์ชี้ยวยาว ถือไม้ตะบอง
มีพระอุ้มท้อง ช้องกลองอยู่เคียงกัน

(เพลงร้องเรือเมืองนครศรีธรรมราช)

พระพิงเสาดั่ง หลังคามงเบ็อง

ไปคอนห่อ
พระพิงเสาดั่ง
เข้าไปในห้อง
หลังคามงเบ็อง

ไปแลพระนอนพระนั่ง
หลังคามงเบ็อง
ไปแลพระทองทรงเครื่อง
ทรงเครื่องดอกไม้ไหว

(เพลงร้อยเรือเมืองนครศรีธรรมราช)

เมืองคอนห่อ
จัดเป็นสำหรับ
จะนุ่งก้ำไมสม
ประดับทองห่างห่าง

มีผ้าลายทองเป็นพับพับ
ประดับทองห่างห่าง
จะท่มก้ำไมเทียมเจ้าเอวบาง
สำหรับขุนนางนุ่ง

(เพลงร้อยเรือเมืองนครศรีธรรมราช)

ผ้ายกเมืองนคร สื่อแสดงความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลปหัตถกรรม

วรรณกรรมลายลักษณ์

เรื่องประวัติศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ในภาคใต้ การก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์
นครศรีธรรมราชและกำเนิดเมืองนครศรีธรรมราช
ปรากฏในวรรณกรรมลายลักษณ์ เรื่อง "พระ
นิพพานโสตร" หรือ "พระนิพพานสูตร" :
วรรณกรรมตำนานประวัติศาสตร์ของชาวภาคใต้
และของชาวนครศรีธรรมราชขณะนี้ศูนย์วัฒนธรรม
ภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ได้จัดพิมพ์
เผยแพร่แล้วรวม ๔ ส่วนวน สารสำคัญ
ของวรรณกรรมลายลักษณ์ทั้ง ๔ ส่วนวนนี้ได้บ่งชี้ถึง
ความผูกพันระหว่างพระศรีธรรมมาโตกราช
เมืองนครศรีธรรมราช, พุทธศาสนา พระบรมธาตุ
เจดีย์ กับชุมชนและสังคมเมืองนครศรีธรรมราช
ไว้อย่างน่าสนใจศึกษา"

วรรณกรรมลายลักษณ์เรื่อง "พระนิพพานโสตร"

**๓.๒ องค์พระบรมธาตุเจดีย์กับชุมชนและ
สังคมนครศรีธรรมราชและท้องถิ่นอื่นๆ**

องค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชมีความผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมนครศรีธรรมราชท้องถิ่นภาคใต้ และภูมิภาคอื่นๆ อย่างแนบแน่น มีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนตลอดมา ดังเช่น

๓.๒.๑ องค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่มาของประเพณีสำคัญหลายประเพณี เช่น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ประเพณีตักบาตรรูปเทียน ประเพณีการสวดค่าน และการสมโภชองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นต้น

๓.๒.๒ องค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดวรรณกรรมหลายประเภท เช่น เพลงร้องเรือ ปรีศนา บทมหรสพพื้นบ้าน และวรรณกรรมลายลักษณ์ต่างๆ โปรดพิจารณาตัวอย่างวรรณกรรมต่อไปนี้

เพลงร้องเรือ

เมืองคอนเทอ	มีพระนอนทรงเครื่อง
มีศาลาหน้าเมือง	เจดีย์ทองสูงใหญ่
มีตลาดวัดศก	สองปากประตูไชย
เจดีย์ทองสูงใหญ่	ใครไปยกมือไหว้

ฯลฯ

ปรีศนา

ปรีศนา : ไ้อ้ไหลเทอ หน่อไม้แดง แกงกินไม้ได้
คนไหว้ทั้งเมือง

เฉลย : ยอดพระธาตุ

บทมหรสพพื้นบ้าน

บทชมพระธาตุเมืองนคร

ฉันทนาไปบูรพา นั่งวันทาพระบรมธาตุ
เมืองนี้เมืองนคร คอนศรีธรรมราช มีพระธาตุอยู่กลางเมือง
ยอดเอยยอดสุดมีแก้ว ดูพรายแพรวเหลือมเหลืออง
สีสรรบรรเทือง มีบัวคว่ำบัวหงาย
ถัดมาพระเวียง ยืนเคียงเวียงราย
คอยแลไปข้างใต้ แลเห็นทองเป็นปล่องใหญ่

ลวดทองมากกรองเข้าด้วยแหวน เขากฎักไว้เรียงรายไป
ล้วนแต่ของแต่ไทร วงมันใหญ่พันประมาณ
อีกชั้นหนึ่งเล่ามีพระปฏิภาณ สถิตอยู่ทั้งสี่ด้าน
บนคอหอยระฆังยังมีหลุมใส่เงินใส่ทอง ใส่ข้าวของอันดัง
ที่ตรงบนคอหอยระฆัง นับด้วยถั่ง นับด้วยกวีเวียน
มีก้ามพงแก้ว มีฉัตร พระพายพัดวนเวียน
มีมือแนบเนียน หุ้มแต่ทองดูผ่องเงิน
มีก้ามพงแก้ว มีฉัตร พระพายพัดสะเอิ้น (เนิ่นๆ)
เสียงดังฉิ่งๆ ฉิ่งๆ เนิ่นๆ ฟังสาจรึกใจแรง
ที่ทางขึ้นลงมีพระม้า ทวารปัดไฉ้แข็ง
กึ่งผู้ร้ายจะปลอมแปลง ลักเงินทองของข้างบน
มียักษ์วิรุฬห์กักรูปัก พงศ์พิศมมีภาพยนตร์
สถิตข้างทางละคน
มีรูปครุฑพุดนาค ทำปักษะเหมหงส์
มีสีลั่นบรรจง เงามแลเห็นเหมือนเป็นจริง
พระองค์ขึ้นทรงม้า นิสมนุตติพิพพาพระยาหญิง
โอรสแอบอิงบรรทมนั่งในสถาน
พระองค์ทรงตัดขาดไม้หวั่นหวาดในปวงมาร
ค้อยหนีจากปราสาทราชฐาน พระภูบาลบรรพชา
ฯลฯ

ส่วนหนึ่งของวรรณกรรมลายลักษณ์

ชมศิลปกรรม

" วิหารพระภิเนษกรมบรมธาตุ
บันไดลาดขึ้นฐานวิหารสงฆ์
ยี่สิบสามขั้นยื่นทางขึ้นลง
ผนังฝาทางสลับทอง
ตัววิหารฐานพระมรดกกัน
แก้วกุดันพริ้วแสงกระจังส่อง
ยอดช่อฟ้าลอยเพื่อเหลือ่องเรือรอง
คู่เสาสองแฝดฝากใสนาคทัศน์
ทวารตรงหน้าบันไดนาค
มีรูปราชสีสองอสุรายัน
แสดยะโอบอุ้มเอื้อย้าสองตาขัน
ยืนยิงฟันแยกเขี้ยวประดุจเป็น

บ้านโคกนาคแต่ละตัวหัวหางหงอน
 พังพอนพอนดังจะเลื้อยออกโอดแล่น
 ขยับเขี้ยวแลปลิ้นดูกระเด็น
 ตาเขม่นขยายชดขนาดกาย
 มีโรงกาะพริกทานในลานวัด
 มะนาวยัดเงินทิ้งอุทิศถวาย
 คนประชุมกลุ่มซึ่งทั้งหญิงชาย
 บ้างกอบปรายเบี่ยงไปรอยอยู่ไกรยกราว
 ฐานมณฑปประกบแก้วกุดินตัน
 รูปยักษ์ปั้นภาพปั้นยิงฟันขาว
 กุมกระบองเงื้อง่ากลอกตาวาว
 ทนวดครากราวอกนวมสองแก้วคาง
 บ้านโคกแก้วกนกแก้วแต่ละชั้น
 สิงโตต้นสองตัวกระหนาบข้าง
 โขียนเยื้องนเหมือนจะชิงกันวิ่งวาง
 สุบรรณกางชะโงกชะง้ายล
 กำแพงแก้วพื้นลาดศิลาแลง
 ประพายแสงหล้อมจะลอยดูฝอยฝน
 เป็นลอนคลื่นลื่นกระฉอกกระฉอนชล
 ประตูกลสลับแก้วดูพรวยพราย
 ทุกซุ้มเสาแซมกนกกระจ่างแจ่ม
 กระจกแซมแต่ละเสาเห็นเงาฉาย
 แก้วประพาฬฟ้ากันแย่งฉลุฉาย
 แสงกระจายหน้าบานทวารบัง
 นาคสะดุ้งรุ่งริ่งกระดิ่งห้อย
 ใบโพธิ์ร้อยรั้วระเร่ดังหงษ์หงษ์
 เสียงประสานกังสดานระฆังดัง
 กษัตริย์ทั้งปวงร่วมประสานงาน"

(ประวัติท่านพระครูเทพมนีศรีธรรมรัตน์ (ปาน))

ฯลฯ

๓.๒.๓ องค์พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช ส่งอิทธิพลด้านศิลป สถาปัตยกรรมไปยังเจดีย์ภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น เจดีย์ทรงลังกาทั้งหมดในภาคใต้ เป็นต้นว่า เจดีย์วัดพะโคะ อำเภอสทิงพระ, เจดีย์ที่วัดจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ

และเจดีย์ที่วัดเจดีย์งาม อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เจดีย์วัดตะเขย่น ตำบลบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ฯลฯ

ส่วนในภาคกลาง นอกจากเจดีย์หลายองค์ในพระนครศรีอยุธยา จะได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชแล้ว เจดีย์อีกหลายองค์ในกำแพงเพชรและสุโขทัยก็ได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ด้วย เช่น เจดีย์ที่วัดศรีพิจิตรกรกิตถ์ถาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย, เจดีย์ที่วัดช้างรอบ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร, เจดีย์ที่วัดช้างล้อม อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และเจดีย์ช้างล้อม วัดสรศักดิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น ในทำนองเดียวกันเจดีย์หลายองค์ในภาคเหนือก็ได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ เช่น เจดีย์ที่วัดสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, เจดีย์ที่วัดอุโมงค์อารยมณฑล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, และเจดีย์วัดป่าแดงหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น "

วิหารพระนิพนชกรบรมธาตุ
 ยี่สิบสามชั้นขึ้นทางขึ้นลง

บ้านโคกนาคขึ้นฐานวิหารสงฆ์
 เหนียงผาทรงสลับทอง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช

๓.๒.๔ องค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาของปวงชนจึงปรากฏว่ามีผู้นำสิ่งของต่าง ๆ มาสักการะเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันนี้ทางวัดด้วยความร่วมมือของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ได้สำรวจจัดทำบัญชีสิ่งของที่มีผู้นำมาสักการะ ซึ่งทางวัดเก็บไว้ในวิหารไพริลลังกาและวิหารเขียน พบว่ามีสิ่งของทั้งหมดจำนวน ๔๐,๑๖๒ ชิ้น เนื่องจากการจัดทำทะเบียนยังไม่แล้วเสร็จ จึงยังไม่ศึกษาหาข้อมูลได้โดยละเอียด เท่าที่ประเมินได้เป็นเบื้องต้น พอจำแนกประเภทสิ่งของได้ดังนี้

๑) พระพุทธรูปบูชา มีขนาดตั้งแต่ ๑ นิ้ว ถึง ๒๕ นิ้ว มีทั้งพระที่ทำด้วยแก้วสีต่าง ๆ ทองเหลือง ชิน ปูน เหล็ก หินอ่อน ไม้บุเงิน บุษทอง ส่วนใหญ่เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์สูงสุดถึงอยุธยาตอนปลาย พระพุทธรูปมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาเครื่องบูชาทั้งปวง

๒) แผ่นเงินแผ่นทอง มีลักษณะเป็นแผ่นรูปสามเหลี่ยมบ้าง สี่เหลี่ยมบ้าง ดุนเป็นพระพุทธรูปนั่ง พระพุทธรูปยืน บางแผ่นใช้เขียนเป็นภาพพระพุทธรูป แทนการดุน แผ่นเงินแผ่นทอง ดังกล่าวมีขนาดตั้งแต่ ๒

- ๙ ซม. มีจำนวนมากรองจากพระพุทธรูป

๓) สิ่งของบูชาพระบรมธาตุ มีลักษณะต่าง ๆ ซึ่งพอจำแนกได้ดังนี้

ก. ของมีค่าได้แก่ แก้วแหวนเงินทอง เครื่องประดับกายซึ่งเป็นที่รักและหวงแหน การนำสิ่งเหล่านี้ถวายเป็นเครื่องสักการะ แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาอันสูงส่งต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์

ข. สิ่งของอันเกี่ยวกับพระศาสนาโดยตรง ได้แก่พระพุทธรูป แผ่นเงินแผ่นทองดุน หรือเขียนเป็นพระพุทธรูปและพระพิมพ์ สะท้อนให้เห็นคตินิยมที่แนบแน่นกับพระมัมมาสัมพุทธเจ้า

ค. ของแปลก ของหายาก ซึ่งมีผู้พบเห็นหรือได้จัดทำขึ้นแล้วนำมาถวายพระบรมธาตุ บางอย่างเป็นของกำกวม เช่น ต้นหมาก เถาพลู ซึ่งชาวเหนือ (หมายถึงอำเภอลานสกา และพรหมคีรี) จัดทำขึ้นเพื่อแก้บน เมื่อมีการยกเลิกประกาศห้ามกินหมากในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

ง. โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เข้าใจว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่มีผู้นำมาสักการะโดยตรง อีกส่วนหนึ่งคงรวบรวมมาจากวัดต่าง ๆ ตามคำขอของพระรัตนธัชมุนี (ม่วง) หรือ "เจ้าคุณท่าโพธิ์" ที่ให้จัด

พิพิธภัณฑ์ขึ้นในวัดพระมหาธาตุฯ

๑. สิ่งของบางชิ้น มีการบันทึกชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีที่บริจาคไว้ชัดเจน จากการศึกษาพบว่าผู้มาถวายสิ่งของมาจากจังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ภาคใต้ ทุกจังหวัด จนถึงรัฐกลันตัน รัฐเคดาห์ (ไทรบุรี) ของมาเลเซีย มีข้อที่น่าสังเกตว่าสิ่งของที่ชาวพุทธในมาเลเซียนำมาสักการะนั้นมักเป็นของชิ้นเล็ก เช่น เข็ม กัดเส้น เข็มเงินเข็มทอง แหวน ทั้งนี้คงเป็นเพราะ คตินิยมอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้^๑

๓.๒.๕ องค์พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นปัจจัยสำคัญก่อให้เกิดการก่อตัวของชุมชนหนาแน่น

องค์พระบรมธาตุเจดีย์ตั้งอยู่บนหาดทรายแก้ว ซึ่งเป็นแนวสันทรายที่ทอดตัวยาวในทิศเหนือ - ใต้ มีความกว้างระหว่าง ๔๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความยาวถ้านับตั้งแต่อำเภอสิชลถึงอำเภอเชียรใหญ่ จะมีความยาวรวมกันกว่า ๑๐๐ กิโลเมตร ส่วนที่เป็นกำแพงเมืองซึ่งสร้างในสมัยอยุธยา มีความยาว ๒,๒๐๐ เมตร เศษกว้างประมาณ ๔๕๐ เมตร องค์พระบรมธาตุเจดีย์ตั้งอยู่ในจุดใต้สุดของกำแพงเมือง พื้นที่ทางตะวันตกและตะวันออกของสันทราย มีลักษณะเป็นที่ลุ่มทำนาทางตะวันตก เรียกว่าทุ่งปรี้ง ส่วนทางตะวันออกเรียกทุ่งพยอม (คำว่า นาพยอม ในภาษานคร หมายถึง นาปี) การตั้งถิ่นฐานของผู้คนแต่เดิมจึงตั้งอยู่บนแนวสันทราย ซึ่งมีลักษณะแคบและยาว ชุมชนหนาแน่นคงได้แก่บริเวณใกล้ ๆ องค์พระบรมธาตุเจดีย์นั่นเอง

จากหลักฐานต่าง ๆ พอยืนยันได้ว่าบริเวณที่มีการตั้งบ้านเรือนหนาแน่น มีกิจกรรมการค้าขาย คึกคักในอดีตมีอยู่สองจุด คือ

ก. บริเวณซึ่งเรียกกันว่า "วัดศก" ได้แก่ บริเวณอยู่นอกกำแพงเมือง ด้านทิศใต้ตั้งแต่ประตูชัยได้ไปจดคลองสวนหลวงบริเวณนี้อยู่ใกล้องค์พระบรมธาตุ

^๑ ปรีชา นุสนท และวิรัตน์ สีระกุล "พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช กับศิลปวัฒนธรรม และสังคมนครศรีธรรมราช" ใน ภายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๔ หน้า ๑๒ - ๑๓

เจดีย์มาก กับทั้งเป็นชุมทางติดต่อทางเรือระหว่าง "ชาวเหนือ" กับ "ชาวนอก ตลาดวัดศกคงมีมาช้านานแล้ว ดังปรากฏในเพลงร้องเรือที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวันสำคัญทางศาสนา ตลาดวัดศกคงจะคับคั่งเป็นอันมาก ตามสภาพปัจจุบันบริเวณวัดศกคงสภาพเป็นชุมชนหนาแน่น แต่เป็นชุมชนที่พักอาศัยมากกว่าจะเป็นชุมชนเชิงธุรกิจ

ข. บริเวณซึ่งเรียกกันว่า "ท่าวัง" ซึ่งแต่เดิมจะมีชุมชนหนาแน่นบริเวณริมคลองท่าวัง (หน้าวัดท่าโพธิ์) เข้าใจว่าในชั้นแรกคงจะมีความคับคั่งน้อยกว่าชุมชนแห่งแรก แต่ในเวลาต่อมาชุมชนท่าวังได้พัฒนาเป็นศูนย์กลางธุรกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชจนปัจจุบัน

๓.๒.๖ องค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพระหว่างชาวชนบทกับชาวเมือง

ตามปกติปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวชนบทกับตัวเมืองโดยทั่วไป มักเกิดขึ้นในกิจกรรมในทางการติดต่อราชการ และกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ แต่ในกรณีของนครศรีธรรมราช องค์พระบรมธาตุเจดีย์ได้เพิ่มบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทาง

สัมพันธ์ภาพระหว่างชาวชนบทกับชาวเมืองเกิดจากความศรัทธาในองค์พระบรมธาตุเจดีย์

ศาสนาให้แก่นครศรีธรรมราชด้วย

ชาวชนบทในนครศรีธรรมราชมักเรียกศาสนสถานในวัดพระบรมธาตุรวมๆ กันว่า "ในพระ" ซึ่งเขาจะต้องหาโอกาสมาสักการะให้ได้ในชั่วชีวิตหนึ่ง การได้เวียนเทียนรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ถือเป็นมงคลแก่ตัว ดังนั้นในวันสำคัญทางศาสนายังคงมีผู้คนจากชนบทหลั่งไหลมาเวียนเทียนรอบองค์พระบรมธาตุเป็นจำนวนมากทุกครั้ง หลังจากเวียนเทียนแล้วบ้างก็เดินทางกลับบ้านเลย บ้างก็คุมหรงซึ่งอาจจะจัดในวัดหรือสนามหน้าเมืองก่อนหน้านี้ไม่นานนักผู้คนจำนวนมากคุมหรงสพตลอดคืน แล้วจึงเดินทางกลับบ้านในเช้าวันรุ่งขึ้น เพราะชาวชนบทพักไม่ได้ไม่น้อยมีค่านิยมในการคุมหรงสพจนรุ่งสว่าง ภาพเช่นนี้มิให้เห็นกันเป็นประจำ แต่ในระยะหลังจำนวนคนที่คุมหรงสพจนรุ่งสว่างจะมีลดลงไปกว่าเดิมมาก *

* ปรีชา นุ่นสุข และวิรัตน์ วีระกุล "พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช กับศิลปวัฒนธรรม และสังคมนครศรีธรรมราช" ใน รายงานการศึกษานาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๔ หน้า ๑๓.

๓.๓ ปทัสถานของสังคมในนิทานเรื่องพญาศรีธรรมโศกราชกับปทัสถานของสังคมนครศรีธรรมราช

ประเด็นสำคัญที่นิทานเรื่องพญาศรีธรรมโศกราชสะท้อนให้เห็นคือ การจัดระเบียบสังคมแบบพฤติกรรมของสตรีที่ประพตติผิตจาริต ผู้ประพตติผิตจาริตยอมเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นเสนียดจัญไรแก่บ้านเมือง ชุมชน และสังคม และจะถูกบงโทษด้วยวิธีการต่างๆ ตามควรแก่กรณี

ชุมชนและสังคมเมืองนครศรีธรรมราช ยึดถือสืบต่อกันมาอย่างมั่นคงหลายชั่วอายุคนแล้วว่า สตรีต้องปฏิบัติตามจาริตประเพณี และกติกากของสังคมอย่างเคร่งครัด *

จาริตประเพณี และกติกากของสังคม มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนแต่ละสังคม จาริตประเพณี และกติกากของสังคมเป็นกรอบล้อมพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นเหมือน "ศีล" ของหมู่มสงฆ์

จาริตประเพณี และกติกากของสังคมอันเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประการหนึ่งของสตรีที่สังคมภาคใต้ยึดถืออย่างมั่นคงสืบต่อมาหลายชั่วอายุคนคือ

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุหนึ่งเป็นประเพณีที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

เรื่องของเพศสัมพันธ์ สตรีพึงระมัดระวังและสำรวม
ยิ่งกว่าพฤติกรรมอื่นใด สตรีที่แสนจะขำขันขำนาญ
ในกิจบ้านงานเรือน และสุดจะสวยงามทั้งกิริยา
มารยาท และรูปสมบัติ หากมีความเสียหายใน
เรื่องของเพศสัมพันธ์ หรือไม่สำรวมในกามแล้ว สตรี
นั้น หากมีค่าแต่ประการใดไม่ จาริตข้อนี้จึงมีความ
สำคัญสูงสุดที่สตรีจะล่วงละเมิดไม่ได้ บิดา มารดา ปู่
ยา ตา ยาย และวงศ์ญาติญาติ ต่างถือเป็นเรื่อง
สำคัญอย่างยิ่งยวด และกำชับกำชาสั่งสอนบุตร
หลานของตนอย่างเข้มข้ม ตั้งมีข้อความปรากฏอยู่ใน
ในวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทต่างๆ หลายประเภท
เช่น

บทกลอนสอนสตรีให้สำรวมเรื่องเพศสัมพันธ์

" เกิดเป็นหญิงเป็นสิ่งควรคิด
ในชีวิตเป็นสาวหนึ่งหน
ความสาวหมดสิ้นแล้วหาหญิงสาว
เป็นจีปากคนหนลับอับอาย

รักตัวเจียมตัวกลัวให้จันทัก
ประเดี้ยวของรักจะมักเสียหาย
รักเดียวรักคู่อย่ารักผู้ชาย
หลงรักมักง่ายเป็นหม้ายเหินดอ

ความจริงหญิงชายปองหมายเรื่องรัก
ไม่ใคร่ห้ามหักถักรักให้ขอ
อย่าเชื่อง่ายง่ายผู้ชายสอพลอ
พูดหลอกล่อหลงลิ้นมิมรส " ๑

ฯลฯ

(บทสอนนาง : หนังสือนาง สวงนศิลป์)

" มีงานมีการเที่ยวไป
สนุกที่ได้คือสาวไปทุกที
เที่ยวแต่ร้ายงานบ้านไม่ข้อง
เที่ยวจนมีท้องพวกพ้องบัดสี

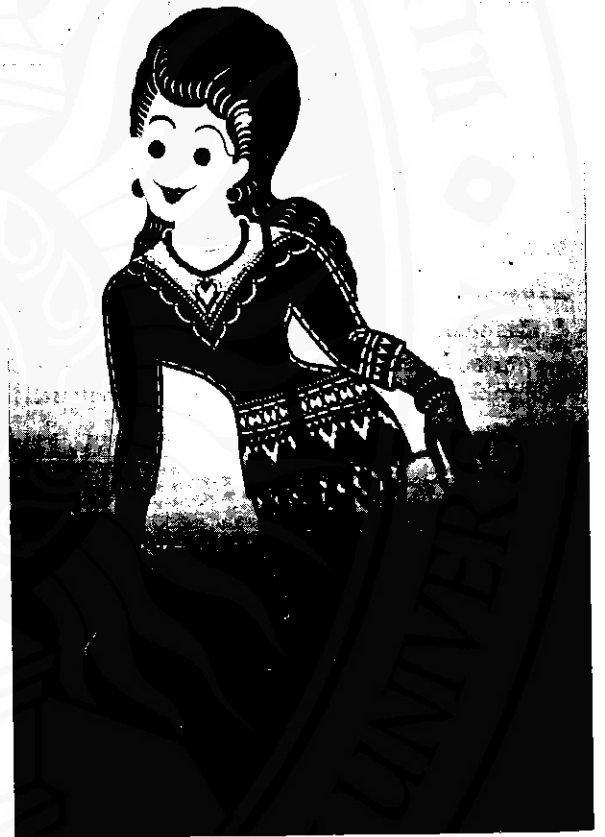
หญิงชู้ใจพาลสันดานอัปรีย
ตัวอย่างเช่นนี้เจ้าที่อย่าควรว
เจ้าเป็นสตรีราคาควรระวัง
เกิดการพลาดพลั้งเสียหายหลายส่วน " ๒

(บทภาษีสอนศิษย์ : ของทงหนุจันท์)

" การโขงการช่ายอย่าได้ร้อนอุรี
วันดีคืนดีใจเรามีสินึก
เจียมตัวสักนิดอย่าคิดรีกรีก
อย่าตื่นก่อนเด็กจงนึกจงคิด

อย่าทำปุนนอกเต้าอย่าทำช้วนนอกหม้อ
อย่าทำใจปร้อไว้หน้าพ่อสักนิด " ๓

(บทภาษีสอนลูกสาว)

๑ สัมภาษณ์ หนังสือนาง สวงนศิลป์ (นายปรีชา ลุยจันท์) ราชภัฏ
ตรังอนพิบูลย์ อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช ๒๔ มิถุนายน
๒๕๒๔.

๒ สัมภาษณ์ หนังกุญจันท์ (นายทงหนุจันท์ อานินพงศ์) ราชภัฏ
ต.โทรบุรี อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ๑๐ กันยายน ๒๕๒๓.

๓ สัมภาษณ์ นายสวาท สุขประสาธน์ ราชภัฏ ต.ทางพูน
อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๔.

" รักนวลสงวนตัวอย่าชั่วพาโล
 อย่าชั่วตามลิ้นพูดปลิ้นหลอกกลวง
 ลิ้นของชายเจ้าไม่เคยเห็น
 เวลาหนาวเย็นพูดเล่นหนาวหนาว
 ถูกหญิงไม่ตรงถูกต้องลิ้นลวง
 เหมือนข้าวรักรวงเห็นสาวเข้ายอ
 ยอติดอกพูดยักร้อยท่า
 นึกยอดหน้าพูดจาเรื่องยอ
 หญิงคล้อยลอยตามลิ้นสิ้นงามสูญยอ
 เจ้าทำอ้ออ้อเดียวถูกต้องถูกรอง
 เสรีจแล้วไปเล่ายังเจ้าอยู่หลัง
 ไหวยุงรุงรังยังเศร้าหมอง
 จงเชื่อบิดาเจ้าอย่าทดลอง
 ภายหลังนั่งร้องกลับตายของตัว
 เสียเงินสักพันไม่ทันสูญเสียชื่อ
 คนเขาเล่าลือพูดอ้ออ้อมหัว
 เหมือนเรือรักท่าเหมือนสระรักบัว
 เหมือนแหวนรักหัวรักตัวที่ตน " ๑

(บทสนทนากล : ของบุญเหลือ เจ้าชุมพล)

" เจ้าอย่าทำเป็นนักรำเดินเรียว
 ให้ชายโค้งเทียวเข้าโรงรำวง
 แรกไม่หลงยังเป็นนางดนตรี
 พอนานมีเป็นเวทีนางหลง
 หลงไปแล้วจะเสียแววสูญหงษ์
 หลับไม่ลงเพราะแรงราดถากราน

 จริงและหนูเราสร้างคู่กันมา
 แต่แม้ว่าไม่ควรจะตามผิว
 ประเพณีชายอมมีกันทั่ว
 จะหาชายพอให้ได้แต่งงาน " ๒

ฯลฯ

(บทสนทนากล : หมิงโสมถนอม)

๑ สัมภาษณ์ นางบุญเหลือ เจ้าชุมพล ราษฎร ต.นาเมืองเพชร อ.สีดา จ.ตรัง ๕ ธันวาคม ๒๕๒๓.

๒ สัมภาษณ์ หมิงโสมถนอม (นายโสมถนอม เดโชชัย) ราษฎร ต.กะปาง อ.ทุ่งสง จ.จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๔.

บทปริภาษสตรีที่ไม่สำรวมในเรื่องเพศสัมพันธ์

" นางฟังแสนแค้นคำระยำยิ่ง
 ลูกอ้อหญิงอุบาทว์ชาติจองหงอน
 ลูกแม่ชั่วชิงผิวเขามาครอง
 มันดอกทองท้ายคันอ้อพันธุ์สาวน
 นำเป็นพวกโรงยิวสับก้าห้อง
 เมื่อแสบท้องนอนหงายตามชายหนน
 เรียนหากินกับท้ายแล้วไม่จน
 ดีหว่าชานเอาผิวเขาเข้ามาชย
 ทั้งเจ้าของเขาไม่ต้องมาว่า
 ผิวไม่ต้องทานองงาเขาเฉยเฉย " ๑

ฯลฯ

(บทปริภาษสตรี : ของหมิงอ้อม)

" อ้อบ้าผู้ซึ่งนั่งตกลาย
 เห็นผู้ชายยิ้มหัวว่าผิวเอง
 แม้พบผิวใครมาหาเลือกไม่
 นอนฝั่งไหนก็ไม่ถอดนอนกอดขง

นางตำว่าอ้อจองหงอนไม่ต้องเกรง
 ผิวของตัวเองหรือไม่กอดถอดเสียโย
 หรือไม่ยุ่งเอาไว้อ้อท้ายบิด
 เอาขันติดกับมุ้งให้พุ่งใหญ่
 ลูกอ้อหญิงอุบาทว์ชาติใก่
 ได้กักไซเขาเป็นเจ้าสาวรังทั้ง
 แต่พ่อแม่หึงกะดีไม่สมเดา
 ไม่หาชายปาวปาวให้ลูกสาวเสียมิ่ง
 ดีชั่วแต่พอให้หายรังทั้ง

ถ้าได้มิ่งอ้อบาทพวไม่เอาแรง
 ประพบผิวใครมาหาเลือกไม่
 นำส่งให้เจ้าเรือเกาเอาให้เขาแข็ง " ๒

ฯลฯ

(บทปริภาษสตรี : ของหมิงหนูจันทร์)

๑ สัมภาษณ์ หมิงอ้อม (นายอ้อม ช่างทอ) ราษฎร ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.จังหวัดนครศรีธรรมราช ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐.

๒ สัมภาษณ์ หมิงหนูจันทร์ (นายหนูจันทร์ ถาณิงหงษ์) ราษฎร ต.ไทยบุรี อ.ท่าศาลา จ.จังหวัดนครศรีธรรมราช ๑๐ กันยายน ๒๕๒๓.

" นางแม่รู้ข่าวว่าลูกสาวมีครรภ์
ไม่นึกไม่ฝันว่าลูกฉันจะเลว
ซึ่งสุกก่อนห้ามเสียสวายังอ่อน
อุตสาห์ว่าอนสอแล้วกลับเหลว

เสียดุลสูญศักดิ์ไม่รักพงศ์พันธุ์
พ่อแม่หนึ่งนั้นพงศ์พันธุ์ชาติ
แต่ถูกกับหนึ่งจึงต้องขายหน้า
พี่น้องน้ำป่าพลอยพาบัดสี " ๑

ฯลฯ

(บทมโนห์รา : ของนายแจ้ง ศรีนิล)

" มารฟังสารปานศรมารอนสาย
ลูกมักจ่ายคบชู้ให้คนเขารู้ฉอน
เสียดุลสูญชื่อคนลือขจร
เรื่องสาวปาวฉอนห่อนวันมิวาย
หรือยปากยากท้องมาทำลองทำลอบ
คบชายหมายชอบตานูไม่รู้หาย
เสียดุลสูญกาลมานานเนินนั้ก
อิฉุทพรลักษณณ์กุยสัดว์บัดสี
รักลูกปลุกสร้างกู่อร่างสร้างที่
ปลุกปล้ำทำดีสามปีสองคน
ลูกรักของพ่อชื่อสายคอตุ้มหู
กลับคบชายหมายชู้กุยของพองขน
ฆ่าเสียให้ตายเอาไว้อายคน
สุดคอดอดทนมารจนจิตใจ " ๒

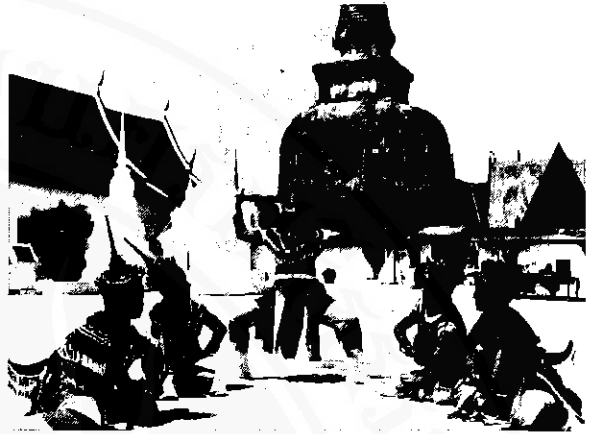
(บทยักษ์บริภาษลูกสาว)

๔. การใช้นิทานให้เป็น ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

จากการศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านนคร
ศรีธรรมราช เรื่องพญาศรีธรรมโศกราช พบว่า

^๑สัมภาษณ์ นายแจ้ง ศรีนิล ราษฎร ต.นาแ่ต อ.ทุ่งสง
จ.นครศรีธรรมราช ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐.

^๒สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ ชินสีห์ ราษฎร ต.เกาะเกด
อ.เชียรใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช ๑๕ กันยายน ๒๕๒๓.

องค์พระบรมธาตุเจดีย์ ศูนย์รวมแห่งแรงบันดาลใจของเหล่ากวีและศิลปิน

นิทานปรัมปราเรื่องนี้มีคุณค่า และมีสัมพันธ์ภาพกับ
ชุมชนและสังคมมากเรื่องหนึ่ง จึงเห็นสมควรที่จะใช้
นิทานเรื่องนี้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมใน
ลักษณะโอกาสต่างๆ ดังเช่น

๔.๑ ใช้เป็นสื่อในการให้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องกำเนิด, บุคคลสำคัญของเมืองนครศรีธรรม
ราช การก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ และความเจริญ
ด้านศาสนา ศิลปกรรมเมืองนครศรีธรรมราช
เป็นต้น

๔.๒ ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนรายวิชา
ภาษากวีวัฒนธรรม คติชนวิทยา วรรณกรรม
ท้องถิ่น และรายวิชาอื่นๆ ในระดับการศึกษา
และสถาบันต่างๆ ทั้งแนวกว้างและแนวลึก

๔.๓ ใช้เป็นสื่อในการให้การศึกษอบรม
คุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน บุคคล กลุ่มบุคคลใน
กาลและเทศะต่างๆ

ฯลฯ

จะเห็นได้ว่านิทานพื้นบ้านแต่ละ
เรื่อง แต่ละท้องถิ่นย่อมมีคุณค่าควรแก่การ
ศึกษา และสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิด
ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมได้หลายสถาน
การณ์